

to tako definitivno neće ići. Ruke sebi... ona je moja! Moja! MOJA! M O J A! M O (You'll Never Know How Much I Love You...) J A!!!

— Moja!!! — uplaših se vlastita vriska. Mislim da je pravo vrijeme za odlazak u neki drugi svijet, i ruka mi mahinalno odvrula put VHS-oteke. Dva sata i deset minuta

(Dva i sedam.)

(OK, cjepidlako)

»Dana velikih valova« Johna Milliusa.

Film je upravo okončavao kad se vrata počеше otvarati, bacajući tako u sjenu plakat kojim je reklamiran onaj Pop-shop i, naravno, Beatrice na njemu, u šarmanтно haljini koja je otkrivala njena koljena i komadić preplanulih butina, reš pečenih u toast-pećnici gazde Zuka, začinjjenih

(vegeta, curry, hren s beogradskih livada) crvenim, crvenim ketchupom, uvoz iz Litve, i bačenih na svježe opran tanjurić, debelom, dugokosom mešetaru s Mount Tropeza, koji je svoje prstuže upravo oprao u njenoj krvi, natočenoj iz petlitarke bačvice za laško pivo, što je gazda Zuko naplaćivao u devizama, te...

(!!!DOBILA SAM, DOBILA SAM!!!)

— Dobila sam, dobila sam! — vrisne WWFM New York, irski milkshake proli mi se tijelom, a bugarske ruže potpuno odgnaju one čudne misli koje su se, bez nekog posebnog razloga,

(???bez nekog posebnog razloga???)

zabijale poput mitraljeskog rafala u pojedine kutke aktivne mi mozgovine.

**

Beatrice već 37 dana bere aplauze, nježno se sagne omogućavajući prorezu da otkrije tri petine njenih preplanulih grudi, ostavlja aplauz da sazri, lagano pruži ruku i otkine ga od zvučnih afekata akustične dvorane C »Abildungen Varietea«. Gledao sam je četiri puta, tu predivnu Lady Ciccone u spektaklu »Long Play« Saše M. Bulića. A onda,

(kao da me razdiru)

više ne mogoh podnijeti taj aplauz upućen kćeri trgovačkog pomoćnika u Ulici Zajedničkog Napretka. Radije bih se odužio prijateljima koji se nalaze u Velikoj Armiji, npr. Curtisu.

Da, to je rješenje!

Lagano uklonih prašinu sa stare »olympije« i uvukoh BANKPOST-papir, spreman za ono: »Dragicurtiseevonašaosaammalovremenadatiševajimznamkakojetojersam ijanekaddavnoslužioarmijištodatipričamjasamsamodobrobeatricejedobro glumiunekojpredstavišugavojpredstaviodvratnojcurtisemojtakoodvratnojzaklatčujemojcurtisese-možditčinjuinjihisvihinjegaisvegaaisvegaaisvegaaisvegaaisvega...«

(Zvono, kretenu!)

(!!! SVEGA!!! Ha, zvono... OK, »wostock«, hvala.)

— Dobro vam veče, Grabrielicus, želim — sikne iz prljavog hodnika sa vlažnim i memljivim zidovima. Siktaš pripadaše dr Robertu, visokoj spodobu u dugom crvenom kaputu, crnoj dolčeviti, hlačama i kišobranu, a tu su kombinaciju dopunjavale i crne »sixties« naočale, poklon njegove tetke iz Triestea. Prvi put se pojavljuje otkad sam s Beatrice. Želiš ti, gade, još nešto osim dobre večeri, večere ili »Večernjaka«.

— Zdravo. Doktore, udi — glas mi sustigne noćnog leptirica koji se nećujno uvukao u moje odaje prijeteći totalno bezglavim atakom na bilo koji dio mog tijela, što stravično mrzim.

— Mislim, Gabrieligno moj dobri, da bi najbolje bilo da ostaviš tu djevojčuru sjajnih sifona.

(Čuo se ritam leptirovih krila, koji je trenutno preferirao blizinu sijalice od 60 W, crvene boje, nabavljenu, kao i 18 ostalih, na ribarskoj večeri na Lidu.)

I posvetiš se izučavanju onog što najbolje znaš, dakle — lovu na jastoge. Pare, dragi moj Gabrielus, od prošle sezone otići će u tri smrdljive pizde čorave, a ti ih nećeš više od tamno moći izvući, jer nećeš više disati od smrada svog leša, koji će služiti kao ukrasna lisica oko vrata tvojoj dragoj Beatrice — kosile su me njegove sintagme i prozodijske jedinice.

Svijetlosivi leptir se posve umirio na vratu žarulje.

— Roberte, izadi, molim te — prvi put izustih njegovo ime, nezavisno uz umjetno stečenu titulu, zaradenu zbog sjajnog miješanja coctaila, od kojih se najviše isticao »pepi-coctail«: polovina voćnog soka od breskve ili marelice, trećina dobrog bijelog vina i šestina originalnog škotskog »scotch«, uz kriške breskve, koje plivaju na površini.

— Gabrielli, moj smjeli, prije nego što svoje osti usmjeriš prema meni, pozdravljam te; tu se rastajemo, ali ne zadugo, mali, chiao! — prdio je u prašinu. Vratih se mašini, još uvijek s ostima u mislima

/kako li je samo znao/

i otkucah datum u zaglavlju papira. Curtis će zacijelo biti zadovoljan kad za tjedan dana, u 14 sati, neki kaplar zauzla njegovo prezime i

/oh, ne, znao sam da će kad-tad preći u napad/

u-r-u-č-i-m-

/ajde, mali, samo dodi/

-u-k-o-

/samo se spusti na machinicu per serivere/

-v-e-r-t-

/ajde, ajde, još malo/

-i-c-u! ! ! ! !

/hm, ipak ne bih Curtisu mogao poslati mrtvo leptira na papiru. Ili je to, možda, mrtvo slovo na papiru? ? ?/.

**

Bijeli krov dugog crvenog »cadilaca«, kojeg je Beatrice unajmila za danas, odbijao je jutarnje sunčeve zrake u moje zjenice, koje su jutros, izuzev krmelja, u ogledalu reflektirale i nešto drugo, što mio ratio nije znao objasniti. Ali, mio euore lupalo je u ritmu bas-bubnja Charliea Watta. Konačno sami, daleko od aplauza »Abildungen Theatra«, daleko od pogleda u njen naklon, daleko od tih šugavih iskeženih zubiju na kraju svake predstave, daleko od tih prljavih očiju, koje netremice promatraju, daleko od...

(! ! GABRIEL! ! !)

(A šta sad, opet, koji kurac Gabriel? ! ?)

— A šta sad, opet, koji kurac Gabriel? ! ? — ote mi se glas od misli i pobježe u jutro Dana Pobjede, godišnjeg praznika u kojem su svi oslobodeni radnih navika.

— Mislila sam da požuiriš, da ne stojiš tako, uludo. . . — plaho će.

— Izvini, otelo mi se — istina provri u svojoj samosvojnoj veličini.

— OK, krenimo. — Krenusmo.

kej slobodan kljajić

Tu, odmah pred šetalištem na keju, na njegovom početku, kao velika kajita prekookeanskoga tankera, oslonjena na stubove pobodene u vodu, baškari se kao nekakav, velikim jarbolima, drvećem, nadvišen deo lađe kojoj je pramac dvesta metara napred, objekat vojne reakcije, tereni za sportove, a krma, dakle dužavskog keja, ljupka kafana »Venecija« — sastajalište gradskog krem društva. Sva u brodskom staklu, sa terasom, metalnim stolovima i ogradom ispod kandelabara, na vrhovima stupova ukrašenih drveno-belim spiralnim rozetama kao u pravoj Veneciji. Pored kafane i metalnog paviljončića sa kupastim krovom za vojnu muziku gde svira garnizonski orkestar za nedeljnih promena pod lipama i lampionima, kej ima još jednu znamenitost, trenutnu možda ne, ali svakako prolazniju od kafane i keja, koja se samo u tragovima nalazi u glavama jedne vrste ljudi, zlujadih i pakosnih dokolčara kojima je i ona povod za prepirku i hoće-neće i nije-jeste koje je uhvatila kao vino i sada oni već nesvesno čak dolaze zbog nje na kej.

Za nju znaju malobrojni oni organski vezani za kej, rani šetači a mnogi su je videli jednom ali to nisu povezali, površno videći samo ljušturu čudovatosti, ali im nije dato da shvate, da je odgonetnu. Ta znamenitost me je veoma zaintrigirala. Prvo zbog toga što sam takav čo-

Vozila je polako i sigurno. Svakih 30 metara uputila bi mi osmijeh i, kao, poticala ono teško, neobjašnjivo u meni, ono u ogledalu jutros, ono u pismu za Curtisa prije neki dan. . . Ono, ne znam što bi moglo biti, sad, kad prolazim kraj reklame za »fanta« oranžadu, sada kada ranojutarnji zrak ulazi kroz mali trokutasti prozorčić na početku vrata, koji se ne može do kraja otvoriti zbog tvorničke greške, jer mu smeta tako postavljene retrovizor. Dobro je, vozimo se u tom »cadilacu« daleko, što dalje od ljudi, u samoću koju ćemo remetiti samo ona i ja, samo ja i ona. Mogao bih sada svugdje za tim svjetlom koje NIKAD neće otići, barem ne jutros, zar ne, Beatrice? Da, kažu njeni »blendax«-zubi, dok krajičkom oka motri na cestu koja će nas odvesti van mog stana na Trgu Revolucije, van Victorie, van Zemlje, van Svemira, da, definitivno. Van, potpuno van. Makar i u

(zašto ne, jednog dana?)

smrt. Jer, moja, samo moja privilegija i moje zadovoljstvo je da umrem kraj nje. Nitko, nitko iz »Abildungen«, nitko iz Ulice Zajedničkog Napretka, nitko, nitko nema pravo da bude, da živi, da umre s tobom. Beatrice, razumiješ li, sweet little sixteen, razumiješ li ovog lovca na jastoge, razumiješ li Beatrice? !

— Razumiješ li, Beatrice? ! — prolomi se radost.

— Ha, što? — zbuni se Beatrice.

Desetotonač obalne registracije, bijela se crta učas nade na desnoj strani, pršteće staklo i bol, Morrisey na radiju kaže: »Panika«, i prekrije nas crvenilo »cadilaca«.

Smrskalo je moju princezu, i smrskalo je moju dušu.

**

Kiša na groblju. Za četiri minute dolazi kraj. (Za četiri i devetnaest sekundi.)

(OK, »wostock«, u pravu si.)

Katolički pop, raskošno odjeven, držeći drhtavom rukom papir s tekstom, nije mi mogao objasniti zašto smrt mora biti posljednja točka svakog velikog zanosa, svake velike opsjednutosti, svake priče uopće, odnosno, svakog života. Nije, to znao nitko, ni njen otac, trgovački pomoćnik, ni dr Robert, koji me pridržavao s desne strane, ni Peggy Sue, njena prijateljica, koja me tugom raspolovljavala, pa ni ti, Beatrice, to ne znaš.

Svećenikove četiri minute i devetnaest sekundi su istekle.

Onda prijedosmo s riječi na tijelo.

vek da me veže sućuti svaka nevolja na koju naidem, a taj mladić je bio otelovljenje patnje koju sam hteo da delim. Kao student prirodne nauke svakodneвно sam iz zemunske biblioteke odlazio na kej da protegnem udove i razradim ukočene zglobove. Često sam bio bolešljiv u vreme kada sam ga zapazio. Pošto nisam imao novca za knjige sem stručnih, ni za pozorište, ni za bioskop — bio sam upućen da čisti zrak uzimam sa reke vikend danima, izvlačeći se iz sobne ćelije osamljenika. Uvek sam ga viđao u jutarnjim časovima obasjanog prvim zrakama sunca na čamcu krmom dopola izvučenom na suvo. Tako je delovao da sam se često osećao kao da sam on. Sedeo je na njišućem, ljujušakvom pramcu podizanom i gibanom vodom što se podvlačila pod pramac, podivši noge pod sebe kao jogi ustreljen prema vodi, prema pučini, kao Sokrat što je jedan dan stajao od jutra do noći na jednoj nozi nepokretan u mestu, nasred foruma svima na pogledu. Video sam sunca njegovu leđa savijena i nategnuta kao Tarpandarov luk. Baš sutradan pošto sam ga zapazio napustila me devojka i otišla u Novi Sad. Nad lukom njegovih pleća blejštala je zlatno plava, duga kosa. Setio sam se basne o lisici i psu ovcaru. Iz ustreljenog tela, treperila je neka neshvatljiva meni snaga. Nije to bila telesna snaga, jer on je bio krhke telesne grade, podobne konstrukciji mršave rage. Ta-

da nisam dublje od spoljašnjosti video. Bio sam aktivan sportista, lakoatletičar, te sam znao: ako ne vežbaš, moraš biti vraški pame-tan da bi preživeo, ali postepeno su se otvarali znaci kao pasijans. Kada sam razmišljao reka-o bih da je on imao nadčovečansku snagu volje i duha koja je iz njega izbijala kao para. Činilo se kao da drhti od pritajene snage kao vulkan koji proraduje. U takvim trenucima neodoljivo me je podsećao na silu iskona, na lava u prašumi spremnog na skok za vrat slonu — gos-podar savana. Nije se kretao nijednim mišićem, u stavu figure sveštenika koji meditira, kao onaj što je toliko umrtvio čula da su ptice svijale gnezdo na njegovom uzdignutom dlanu, bio je srastao za čamac kao da je tu hiljade godina i da drugačije ne može biti. Njegova plemenita glava bila je sastavni deo prirodne lepote na tom mestu. Nikada ga nisam sreo, a ako sam i prošao pored njega nisam ga pre-poznao, jer on je za mene bio utisak samo na čamcu sa petnaest metara daljine i bez lica. Svi koji su prošli kejom iznad njega zastajali su i nemo, prikovanim pogledima gledali su prizor koji je otvarala ta figura. Bilo je dana kada je on čini se umilostivio prirodu, čak je zburnio, kada ga je čak i staračak dokonio veće, čineći čitav konzilijum sažaljivalo, a bilo je da-na kada je sve besnelo oko njega, i nevreme i ljudi. Strpljivo i stoički je on podnosio sve to. Porok manje stvara intrige nego vrlina. Poroč-an sam sebe obara, vrlog obaraju drugi.

bespokretnost, da eksplodira. Mislili su da će to promeniti štogod. Svi posmatrači su to zapažali, ali ostalo — kada je došao, zašto je došao, kuda je otišao i zašto to niko nije znao mada su ga pitali, mada je svima bila želja da reše mis-teriju i tako ga obesnaže i adaktiraju.

To nešto nedokučeno plenilo je okolne po-smatrače. To razvezivanje čvora na zlatnom lančiću večnosti. Da reše intrigu. On je bio uporniji od njih i oni su bežali samo što dalje, očajni što ne mogu pomoći, a još manje odmo-ći. Ljudi koji su ga videli dugo su posle razmiš-ljali o uzroku toga stanja, o značenju njego-vom. Mislili su da zovu kola ili bolnička ili mi-liciju, ali je on bio miran i manje opasan od nji-hovih suseda. A sumnjali su da on priziva kišu da začarava reku da teče uzvodno i u svemu su videli istinu, ali nije bilo pravog odgovora. Nisu mu mogli ući u misao. Ni silom ni milom, jer on za sebe izgleda nije ni mario, niti se oti-mao za vazduh i život. Dolazili su tako na kej po bilo kakvom vremenu. On je već sedeo u crnom a rubaški podočnom halatu u stavu af-ričkog ribara sa kopljem dok vreba da probode ribu, kao da želi da napadne reku ako joj pažnja popusti i prestane mu ispevdati svoje puteve i grehe, da je slomi, i potčini. Ostajali su što duže. On je jednako bio tu kao na prestolu. Odlazili su, on je ostajao.

Prošle su tri godine. Za to vreme svakog proleća kada se led topio sa reke i beleo samo zapinjući za obalu i vrteći se niz vodu, bio je tu. A kad se reka ledila i moglo se hodati po ledu na drugu obalu i deca počinjala da se klizaju gubio se kao u zimski san. Kada su čudesne tri godine prošle i promenila se generacija šetača nije više dolazio. Nestao je on i trošni čun.

okovi za todora kadića rale nišavić

Na Previni — prevoju dveju gora, dveju pi-tomih planina, u divljini, na putu prema gradu o kojem je bezgranično snevao, a u kojem još uvek nije pristao, iako u njemu već sedamna-est godina boravi, stajao je uspravan Niko Ob-lutak. Uspravan kao i svi njegovi od iskona, od prapočetka. Nakrivljene glave, isturenog levog ramena, koje je kao i široka pleća obasjavala svojim zrakama rano prolećno sunce: stajao je baš on — Niko Oblutak u životnom prilivu lju-bavi i svagdanjih nedoumica. . .

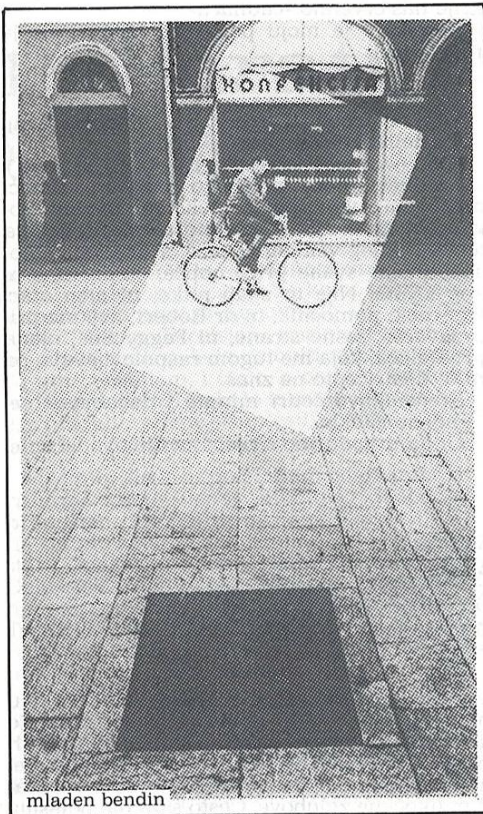
Iako s osmehom i mada u novom velegrad-skom odelu, Niko Oblutak bio je u svelikoj životnoj nedoumici: kuda dalje, kamo se uputi-ti, kamo ići — gradu ili selu!? Kojim putem kad su mnoga vrata zatvorena, kad caruju mračne neke nevidljive sile; kad nemaš s kim razgovor povesti, jer sve se zbiva s druge strane vrata, iza zavesa okrutno, zamagljeno, počesto pre-svučeno u celofan. Leva mu je ruka nehotice padala na privlačni džep od sakoa ukrašen ne-običnim štepanim tkivom. U tom, ni malom, a ni ogromnom, džepu ležala je dragocena sud-ska beleška. Čudan jedan rukopis, zvaničan i čudan, a uzrujavao mu je krv nadimao vene. Preveden s italijanskog govorio je o Niku, nje-govom ocu, dedi, pradedi. . . S ponosom je ose-ćao da u njegovim žilama struji ta plemenita krv predaka: pogled mu se punio dostojan-stvom, širio je ruke kao da hoće da sune u ne-bo. . . Ponosio se zbog svega u dubini duše: gre-ja se tim spisima i postepeno se pothranjivao novim mislima i viteštvom. Uveravao ga je taj sudski zapis o Todoru Kadiću iz Boane — Bje-lopavlčica, da je sve samo tako, da je to gola isti-na, da je sve to čista suština. Spustio je Niko na travu malenu torbu izradenu od prefinjene crne kože za koju je verovao da odaje osebo-nost i da ga lično čini elitnim. Povadio je ne-kakve sitnice iz torbe, lične stvari, parfeme, mirise, dva tri notesa i dve tri knjige dobro išči-tane, pripremljene za citate, za sezonsku upot-rebu.

Izvadio je Niko kopiju rukopis, mirisao par-femisane stranice, iščitavao, prelistavao, pro-mišljao: nikako s uma da protera misao. . . »Srećan li bih bio da nisam rođen u zemlji gde vlada varvarstvo, divljaštvo i nasilje, častan bi tad bio moj zaborav, vasseljena i vasceli ži-

Ljudi su ga zaboravili. Ponekad sam video nekog čoveka kako prstom pokazuje njegovo uobičajeno mesto nekom drugom i trudi se da izmami trun zadovoljstva iz tog sećanja.

Sada su redovi čamaca sa i bez kabina, raz-nobojni ležali razbacani i njihali se na bova-ma, nekako mrtvi. Više oni na suhu nego na vodi. U biblioteci, kada sam otvarao pismo ne-poznatog mladića kome ni pri dugo sam se lo-mio da li to smem učiniti. Mislio sam na boles-nu majku, prepreke u studijama, na svoju de-vojku, a najviše da njega ne povredim. U pis-mu je bila crvenim »Parkerom« rečenica ispi-sana štampanim krupnim ćirilčkim tekstom: Dosadili ste mi, prokleti rode ljudski. Ovim pis-mom preuzimate na sebe krst i odgovornost za to što se desilo! Tekst požuteo od starosti, iz no-vina, presavijen na pola, sa fotografijom trka-ča na osamsto metara na poledini, uzeo sam u ruke i pročitavši tih deset redova osetio sam ži-votinjsku bol, i pisnuo sam tako da su me sa svih stolova pogledali sa čuđenjem. Smučilo mi se. A kada sam na dnu koverta ugledao lan-čić od zlata sa priveskom srca i potkove, sple-ten u zamršeni čvor, zaplakao sam pokušava-jući da ga razmršim. Nisam mogao, a osećao sam kao da od uspeha zavisi negov i moj život.

Novinska vest iz hronike govorila je: U ru-kavcu Dunava zvanom Dunavac, između keja i Ratnog ostrva, juče se u jutarnjim satima pre-vrnula skela sa kupcima koji su prevoženi na Lido. Bilo je devet mrtvih, među kojima i jedna porodica, otac, majka i mladi sin. Iza njih je os-tao stariji sin, dečak od 14 godina. Za nesreću je krivo nevreme i vetar od sto kilometara na čas i kiša.

mladen bendin

Figura ukrotitelja, zmije sa frulom. Bilo je u njemu nešto što ga je teralo da svakog jutra se-di na čamcu i tuguje. Začikavao je prirodu da ga uništi da bi bio moralni pobednik nad njom. To se može jedino kada neko ima nepopustlji-vu pažnju i prisebnost usredsređenu na unu-trašnji dijalog sa živim i mrtvim. Kada je pre-zrena smrt. Da tuguje to su svi znali i čutke su se zagledali i osmehivali jer im je bilo drago što neko, pa još mlad, pati više od njih i bacali su na njega sve svoje demonske čete da ga sat-ru i dokrajče. Kada bi ih pitali: zašto? — ne bi znali. Ranjivi ljudi su strašan mamac i najveći nitkovi ga nalaze i da se u mišju rupu sakrije. Samo je tuga bespokretna i tiha. Radost je na-protiv u pokretu, živa, radost je igra sa činijom punča na glavi. Po cenu života plaća se svaka kap radosti koja se prospe, a ne popije. Bio je on bremenit besom, na nešto ili nekoga, jer ka-ko objasniti onu napetu snagu koja ne jenjava, ne opušta se, ne klone, a njemu je jedino reka davala snagu. Činilo im se da čuju jećanje vo-de i krikove s reke, i očekivali su da pronikne